

คนพิการกับโอกาสทางสังคม

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) ถือเป็นอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศฉบับแรก ที่องค์การสหประชาชาติประกาศขึ้นเพื่อให้หลักประกันในสิทธิ เสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ต่อคนพิการ อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป ช่วยให้คนพิการกว่า 650 ล้านคน ทั่วโลก มีสิทธิเสรีภาพในการเลือกกระทำการต่างๆ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ

สำหรับประเทศไทยก็ร่วมให้สัตยาบันเพื่อเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาฯ ดังกล่าว เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2551 ซึ่งมีผลทำให้ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ซึ่งสาระหลัก คือ เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครอง และส่งเสริมสิทธิของคนพิการ โดยเน้นที่การขจัดอุปสรรคจากภายนอก และการแก้ไขความเสียเปรียบทางสังคมของคนพิการ ซึ่งประกอบด้วยหลักการ 2 ประการ ได้แก่

1) การพัฒนาสังคม (Social Development) เป็นข้อกำหนดมาตรฐานที่มุ่งพัฒนาบริการในด้านต่างๆ เพื่อช่วยให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป

2) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของคนพิการ ซึ่งรวมถึงการขจัดการเลือกปฏิบัติและการสร้างหลักประกันความเสมอภาคในทุกมิติ (Non-Discrimination and Equality)

นอกจากนี้ อนุสัญญาฯ ยังกล่าวถึงหลักการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ จากสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาระณะ (Accessibility) ซึ่งประกอบด้วย

1. การปรับสภาพแวดล้อม ทางกายภาพ อาคารสถานที่ รวมถึง การคมนาคมขนส่ง สารสนเทศและการสื่อสาร และบริการต่างๆ ๑๓๑ ให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป โดยการ ออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรมชาติ หรือที่เรียกว่า "การะสาดาปต์ย" (Universal Design) ต่อคนทุกกลุ่ม เช่น การออกแบบและก่อสร้างส้วมให้ คนทุกกลุ่มรวมถึงคนพิการที่ใช้เก้าอี้เข็นสามารถใช้ได้อย่างเท่าเทียมกับคน ทั่วไป การออกแบบบริการข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้อยู่ในรูปแบบที่ทุก คน รวมถึงคนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ เป็นต้น

2. การจัดให้มีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology) สำหรับคนพิการแต่ละประเภท เช่น เครื่องช่วยฟังสำหรับคนหู หนวก โปรแกรมอ่านจอภาพคอมพิวเตอร์สำหรับคนตาบอด หรือป้ายบอก ทางซึ่งใช้ภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจ เป็นต้น

3. การให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมหรือสมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation) เพื่อลดการเสียเปรียบทางสังคมของคน พิการแต่ละประเภท เช่น การจัดบริการล่ามภาษามือให้แก่คนหูหนวก การให้มี ู้ช่วยคนพิการสำหรับคนพิการที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อันไม่อาจ ตอบสนองได้โดยวิธีการทั่วไป รวมถึงความช่วยเหลือเพื่อให้สามารถเข้าถึง กระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

สิทธิของคนพิการตามกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่

- ความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ
- สิทธิการมีชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงของบุคคล
- สิทธิที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสามารถตามกฎหมายบน

พื้นฐานอันเท่าเทียมกัน

- เสรีภาพจากการถูกทรมาน
- เสรีภาพจากการแสวงหาประโยชน์ การใช้ความรุนแรง และการถูก

ล่วงละเมิด

- สิทธิที่จะได้รับการเคารพต่อศักดิ์ศรี ทาร่างกายและจิตใจ
- เสรีภาพในการย้ายถิ่นฐานและการถือสัญชาติ
- สิทธิในการอาศัยอยู่ในชุมชน
- เสรีภาพในการแสดงออกและแสดงความคิดเห็น
- การเคารพการเป็นส่วนตัว
- การเคารพในการสร้างครอบครัวและสถาบันครอบครัว
- สิทธิด้านสุขภาพ
- สิทธิทางการศึกษา
- สิทธิด้านการทำอาชีพ
- สิทธิสำหรับมาตรฐานความเป็นอยู่ที่เพียงพอ
- สิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมือง และสาธารณะกิจ
- สิทธิการมีส่วนร่วมด้านวัฒนธรรม นันทนาการการพักผ่อนคลาย

ยามว่าง และกีฬา

นายสมณทัษร บุญตัน สมาชิกวุฒิสภา ตัวแทนคนพิการ กล่าวว่า “หากประเทศไทยทำตามอนุสัญญาฉบับนี้อย่างเคร่งครัด จะช่วยให้มุมมองต่อคนพิการของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ที่มองความพิการเป็นเรื่องส่วนตัว อยู่ที่เวรกรรมของแต่ละคน และจะอยู่ได้ด้วยความสามารถ ความเห็นใจ เป็นสังคมเวทนานิยม กลายเป็นสังคมฐานสิทธิ ที่ให้คนพิการได้รับประโยชน์ตามสิทธิ มีเสรีภาพในการเลือกกระทำการต่าง ๆ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ”

นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนากฎหมายต่าง ๆ ของไทย ที่สอดคล้องกับหลักของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550, พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550, พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550, พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอีกกว่า 20 ฉบับ ซึ่งเป็นการสร้างหลักประกันสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่เป็นสากลสำหรับคนพิการไว้ในกฎหมายไทย

“คนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป

ได้กำหนดประเภทความพิการ ออกเป็น 6 ประเภท ตามประกาศ
กระทรวงการพัฒนาล้มคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง "ประเภทและ
หลักเกณฑ์ความพิการ" พ.ศ.2552 ดังนี้

- ความพิการทางการเห็น
- ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย
- ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย
- ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือออทิสติก
- ความพิการทางสติปัญญา
- พิการทางการเรียนรู้

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และกำหนดบทบาทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองของคนพิการ เพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ รวมทั้งให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ตลอดจนให้รัฐต้องสงเคราะห์คนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

สนับสนุนให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป และมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

กำหนดให้มีการลดหย่อนภาษี แก่คนพิการและผู้ดูแลคนพิการ องค์การเอกชนที่จัดให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ มีการจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ มีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ทุกวันที่ 3 ธันวาคม ของทุกปี องค์การสหประชาชาติ ได้ประกาศให้เป็นวันคนพิการสากล เพื่อย้ำเตือนความสำคัญของคนพิการอีกด้วย เป็นภาระกิจถึงวันครบรอบที่สามทศวรรษใหญ่ขององค์การสหประชาชาติมีมติรับแผนปฏิบัติการโลกว่าด้วยเรื่องคนพิการ (World Programme of Action concerning Disabled Persons) และได้ให้ประเทศสมาชิกร่วมจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจของสังคมต่อคนพิการ และยอมรับให้เข้าร่วมกิจกรรมในด้านต่างๆ

...สุดท้ายปลายทางของโอกาสต่างๆ ที่มีอยู่ คือ การนำมาทำให้
เกิดผลในทางปฏิบัติ เกิดความเสมอภาคในสังคม การบังคับใช้กฎหมายอย่าง
จริงจัง ต่อเนื่อง ท้าวจริง และมีประสิทธิภาพ ก็เป็นเพียงเครื่องมือหนึ่ง แต่สิ่ง
ที่สำคัญกว่านั้น คือ ใจที่เปิดกว้างของผู้คนในสังคม...

